

Verlag werkbezoek Schotland

Door: Onderwijsagenda Sport, Bewegen en een Gezonde Leefstijl

Datum: 19 tot en met 21 november 2014

Woensdag 19 november

Voor vertrek vanaf Schiphol vindt een korte voorstelronde plaats met daarbij onderwerp van interesse van de aanwezigen. Dit varieert van het proces van ontwikkeling van het curriculum tot het observeren op de werkvloer om te kijken waar het curriculum toe leidt.

Na een welkom door **Suzanne Hargreaves** (Senior Education Officer voor Health & Wellbeing in dienst bij Education Scotland) geeft **Nick Morgan** (Developping Global Citizens, Development Officer van Education Scotland) een overzicht hoe het Schotse onderwijssysteem in elkaar steekt, wie waar verantwoordelijk voor is en wat voor ontwikkelingen de laatste jaren hebben plaatsgevonden.

Een aantal punten die opvallen in deze presentatie zijn:

- Centrale vraag in het onderwijs: hoe zorgen we voor optimale resultaten bij alle leerlingen?
- Er wordt ingezet op het wegwerken van ongelijkheid. Er zijn al grote verschillen bij kinderen van vijf jaar op het gebied van uitdrukkingsvaardigheid en probleemoplossend vermogen.
- Onderwijs is volledig gedelegeerd van het Verenigd Koninkrijk naar Schotland.
- Inspectie en curriculumontwikkeling zitten samen in één organisatie met daarbij ook ondersteuning bij de uitvoering voor scholen.
- Er is leerplicht vanaf vijf jaar maar vanaf drie jaar is er 'pre school' en daar wordt fors in geïnvesteerd omdat men dit ziet als kans om verschillen zo vroeg mogelijk te voorkomen/beperken.
- Local authority (LA) zijn eigenaar van alle scholen en dus ook werkgever.
- Er zijn grote verschillen in omvang van LA en er zijn dan ook grote verschillen in kosten per leerling.
- Een grote school in het po heeft tot 300 leerlingen, in het vo heeft een school gemiddeld tussen de 100 tot 1000 leerlingen.
- De aanpak van de verandering van het curriculum is geïnspireerd op Noorwegen en Tasmanië.

Over proces van herijking van het curriculum:

- Het kost veel tijd om iedereen betrokken te houden.
- Er is een uitgebreide planning geweest voor een gefaseerde introductie.
- Tijdspad van invoering is ongeveer acht jaar geweest, met daarin een jaar pauze voor professionalisering leerkrachten.
- Invoering is uitgevoerd per cohort vanaf jongste leerlingen.
- Het curriculum is gemaakt voor leerlingen van 3 tot 18 jaar.
- Er is geen niveautest voor leerlingen tot 15 jaar. De ontwikkeling wordt wel gevolgd.
- Scholen worden onder andere geëvalueerd aan de hand van zelfevaluatie. (Interessant, dit gebeurt bijvoorbeeld in NL ook in de assurantiebranche.)

- Komende jaren zal er veel aandacht worden besteed aan 'Skills & employability'.

Tijdens het diner is er een korte presentatie van **Nanette Mutrie** (Chair in Physical activity for Health, University of Edinburgh, Sport, Physical Education and Health Sciences)

De slogan is: Lets make Scotland more active!

Sport heeft in hun onderzoek maar zeer beperkte tot geen invloed gehad op de actieve leefstijl van volwassenen en jongeren omdat zij dit incidenteel doen. Ook bewegingsonderwijs heeft een beperkte bijdrage aan het halen van de beweegnorm maar heeft ook een ander doel. Active Scotland gaat nu meer naar het bevorderen van een actieve leefstijl met bewegen in dagelijks leven en kijkt of dit resultaat oplevert.

Bij aanvang haalde maar vijf procent van de scholen de norm van twee uur bewegingsonderwijs (PE) per week. Na tien jaar geeft nu 98 procent van de scholen twee uur. In po zijn er veel groepsleerkrachten die bewegingsonderwijs geven, in het vo vakleerkrachten. Nu men de kwantiteit van bewegingsonderwijs voldoende vindt, gaat men kijken naar de kwaliteit.

Toename van de fysieke activiteit (PA) hoort bij de 50 indicatoren waarop de regering mag worden afgerekend. Tot nu toe heeft alleen Zwitserland het percentage fysieke activiteit weten te verhogen. Er is een strategie gemaakt voor meer PA en PE en deze wordt nu uitgevoerd. Er zijn geen vaste uren voor rekenen maar wel voor PE en dat is de beste zet tot nu toe naar realisatie doelen. Education Schotland spreekt scholen aan als ze geen twee uren PE geven en vragen hoe ze deze scholen kunnen helpen. Onderwijs maakt pathways to participation ofwel 'Jong geleerd, oud gedaan.'

Donderdag 20 november

Met de trein vertrekken we naar Edinburgh waar we een aantal gesprekken voeren in Saint Andrew's House Edinburgh. De eerste presentatie is van Tim Simons (Head of curriculum, unit Learning, Directorate Learning, Scottish Government) en gaat over het 'Curriculum for excellence.'

In de presentatie komen de volgende punten terug:

- De aanleidingen en achtergronden van aanpassing curriculum
- Doel; een brede algemene opleiding bieden
- Totaalbeeld: vier contexten om te leren
- Interdisciplinair leren en kansen bieden voor persoonlijke ontwikkeling
- Een aantal rechten van leerlingen in onderwijs:
  - Brede opleiding
  - Coherent curriculum
  - Support
  - Positieve omgeving
- In de senior fase aandacht voor vaardigheden voor leren, leven en werk
- Er wordt gebouwd aan een profiel dat breder is dan alleen schoolprestaties

De resultaten tot nu toe zijn dat leerlingen na hun opleiding meer vertrouwen, ambitie en inspiratie hebben en meer 'articulate' zijn. De inspectie is positief. Er is veel verantwoordelijkheid bij leerkrachten zodat er lokaal maatwerk kan worden uitgevoerd. Er wordt een framework getoond van zaken waar leerlingen recht op hebben.

Hoe is het nationaal debat georganiseerd voor een nieuw curriculum? Onder andere door:

- Een debat in parlement

- Er is een speciaal team opgericht
- Een discussie met alle mogelijke stakeholders
- Er is een team heel Schotland door gegaan
- Er is een template gecreëerd voor input

Bij de uitkomsten bleek onder andere dat de leerkrachten behoefte hadden aan meer vrijheid. De ouders gaven vooral aan dat het curriculum relevant, flexibel en actueel wilden hebben.

Input is verzameld en daar is een document van gemaakt. Onderzoekers hebben gecontroleerd of dit document de verzamelde informatie goed weergeeft. Op basis daarvan heeft een reviewboard suggesties gedaan voor het curriculum. Hierop gaf de minister antwoord na een debat met het parlement. Het proces is gestart in 2002.

Laura Farquhar (teamleider Health & Wellbeing, Scottish Government) geeft een presentatie waarin overzicht wordt gegeven van de regelgeving/moties die verbinding heeft met het curriculum for excellence. Denk dan bijvoorbeeld aan de Education Scotland Act, standaarden voor scholen, Support Act, Promoting Health and Nutrition Act en Rechten voor jonge mensen.

Dan volgt toelichting op het wellbeing wheel en de acht gebieden: safe, active, healthy, respected, achievement, responsible, nurtured en included.

Ieder kind (0-18) heeft recht op named person!

Speciaal over Health & Wellbeing:

- Dit is een verantwoordelijkheid van iedereen in school
- Dit geldt ook voor literacy en numeracy
- Veel ministers tonen interesse in PE als middel

Deel van het onderzoeksprogramma nu: better movers and thinkers. Er wordt onderzocht of PE of PA bijdraagt aan executieve functies.

Hiernaast worden initiatieven genomen op het gebied van:

- Gezond eten op school: food journey; better eating, better learning
- Relationships, sexual health and parenting; better relationships, better behavior
- Substance misuse
- Voorbereiden op 'choices for life' (er is een online instrument)
- National approach anti bullying

Na deze presentatie sluiten **Alasdair Allan** (minister for Learning, Science and Scotland's languages) en **Michael Matheson** (minister of Public Health) aan om te spreken over het proces van curriculumontwikkeling.

- Wat voor ervaringen zijn er tot nu toe en wat heeft het veranderd in school? Wat is het bewijs dat het nu beter gaat?

Eigenlijk is het geen curriculum maar een document met doelen, uitgewerkt in leerlijnen waarover consensus bestaat. Het curriculum heeft geleid tot een cultuurverandering binnen het onderwijs waardoor het onderwijs minder egalitair is geworden. Het heeft ook als doel om de brug bij de jeugd tussen leerprestaties en gezondheid te dichten. De verschillen worden sterk beïnvloed door SES (sociaal-economische status).

Het positieve effect tot nu toe is dat er meer leerlingen met hogere kwalificaties uitstromen. Het is ook een bewuste strategie vanuit gezondheid om in via het onderwijs in te zetten op een vroege interventie door preventie vanuit bewustwording. Het laat ruimte voor lokaal maatwerk dat past bij lokale gezondheidsuitdagingen.

- Hoe krijg je het curriculum tussen de oren bij leerkrachten?

Bij jonge leerkrachten is dit geen probleem, bij oudere leraren ligt dit iets ingewikkelder. Maar het is geen hogere wiskunde, er zijn bijvoorbeeld hele heldere richtlijnen voor voeding. Daarnaast wordt erg gestimuleerd dat onderwijs en sport samenwerken. Onderwijs hoort een gezondheidsbevorderende omgeving te zijn.

- Hoe worden leerkrachten aangemoedigd?

De rol van de schoolleiders zijn van groot belang. Zij kunnen hun team motiveren en helpen. Daarnaast kiest Education Scotland voor de aanpak om scholen met elkaar te vergelijken en op deze wijze ook van elkaar te kunnen leren. Zij sturen op iets meer eenheid in aanpak bij de lokale autoriteiten. Daarnaast zijn er vanuit National Health Scotland programma's voor professionalisering van de leerkrachten? Er zijn geen programma's voorgeschreven en de keuze is aan de leerkrachten. Dit heeft geleid tot meer collegiale samenwerking en meer helderheid over verantwoordelijkheid van de leerkrachten.

Daarnaast wordt ondersteuning geboden door Education Scotland en door gesprekken ontstaat een cultuurverandering. Het is voor leerkrachten ook een quick win dat er betere relaties onderling en met de leerlingen ontstaan waardoor er meer rust in de groep komt en de leerlingen beter kunnen leren. Er zijn veel data over de gezondheid van de leerlingen en zo kunnen scholen gericht aan het werk met bijvoorbeeld lokale samenwerkingen op het gebied van LA, bedrijven, sportverenigingen, health enz.

Bill Scott-Watson (director Raising Attainment Program) geeft aan welke inzet Schotland pleegt op het verkleinen van de verschillen die veelal worden bepaald door de afkomst van de leerlingen. De naam van het programma is: From good to great: building equity.

Er is een nationale ambitie vastgesteld en veel programma's nemen deze doelen mee. Dit is mede de reden dan literacy, numeracy en health & wellbeing een verantwoordelijkheid zijn voor alle leerkrachten. Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van een 'Model for improvement' met vaste stappen.

Hoe wordt cultuurverandering gestimuleerd?

Op lokaal niveau wordt voor scholen veel informatie verzameld maar niet op nationaal niveau. Daarnaast krijgen scholen de ruimte om te experimenteren wat aansluit in hun situatie en bij mislukking de ruimte om hun aanpak aan te passen. Dit wordt gestimuleerd door het 'Model for improvement.'

Leren bij Health & Wellbeing gaat niet lineair dus het is nodig om op veel verschillende momenten terug te komen op onderwerpen om te zorgen dat het echt wordt geleerd en beklijft.

Er is ook veel aandacht voor voorschools educatie omdat er al een kloof is als leerlingen op hun vijfde jaar op school komen. Er wordt ingezet op een groeiende verbinding tussen voorschoolse educatie en school. Er is een 'Statement early years collaborative' met ambitie en doelen.

De laatste spreker van de ochtend is **Aileen Keel** (acting Chief Medical Officer, National Health Scotland). Zij toont de hoge cijfers van Schotland op het gebied van overgewicht en obesitas en ook hoe dit gerelateerd is aan de verschillende wijken in

Glasgow aan de hand van een metrokaart. Het verschil in levensverwachting tussen twee wijken is meer dan tien jaar. Van de interventies waren die vanuit school het meest effectief tegen obesitas. Er is een brede interdepartementale aanpak om aan de slag te gaan met deze gezondheidsproblemen. Ze illustreert een van de mogelijkheden die scholen hebben om hier eenvoudig mee aan de slag te gaan aan de hand van het voorbeeld over The daily mile. School geeft leerlingen de tijd om tijdens onderwijstijd elke dag een mijl te wandelen of rennen. Op dit moment zij zijn op zoek naar cijfers over de invloed van deze PA op de schoolresultaten.

Tenslotte uit ze haar zorg over zitten; zitten net zo gevaarlijk als roken. School is deel van de omgeving waar de kinderen opgroeien en die hoort zo gezond mogelijk te zijn.

In de middag vindt er een bezoek plaats op de **Donibristle Primary School** in Dunfermline. Hier spreekt directeur Mr. Mitchell kort met ons en daarna volgt een rondleiding door leerlingen die de schoolomgeving, werkstukken en een integrale aanpak op leren laten zien. Na deze rondleiding vertellen verschillende groepen van leerlingen ons wat zijn van het curriculum en van school vinden en wat zij hier zelf voor rol in hebben.

Als laatste is er de gelegenheid om met ouders of leraren te spreken over het curriculum en daar maakt iedereen gebruik van. Interessante vraag bij de leraren is of de aandacht voor Health & Wellbeing vanuit school ook hun eigen leefstijl positief beïnvloedt. Zij beantwoordden die positief en dan vooral op het sociaal emotionele vlak.

Vrijdag 21 november

De ochtend start met een presentatie van **Suzanne Hargreaves** waarbij zij laat zien hoe informatie het hele proces door naar onderwijs is doorgegeven. Ook ligt er allemaal materiaal ter inzage over de inhoud en opbouw van het curriculum. Alle documenten over zowel de voortgang als de inhoud zijn te vinden op www.educationscotland.gov.uk. De meeste informatie is te vinden in Building the curriculum part 3 uit 2008.

Het curriculum is eerst ingevoerd en pas later is gestart met de ontwikkeling van toetsing. Tot dan toe was het onderwijs extreem toetsgericht aan de slag en men wilde dit kenteren. Het curriculum for excellence gaat niet zozeer om grote verandering in de inhoud maar vooral om hoe leerkrachten dit doen. Het curriculum for excellence biedt nieuwe structuur voor bestaande inhoud. Het gaf leerkrachten de ruimte om zelf aan de slag te gaan met de ontwikkeling van een integrale werkwijze.

De laatste spreker van dit werkbezoek is **Graham Norris** (Assistent Director, School Years, Education Scotland).

Eigenlijk is het 'Curriculum for Excellence' een operating system. Maar je wilt ook structureel aandacht voor de inhoud van het curriculum met daarbij de vraag of dit nog steeds aansluit bij de maatschappij. Om deze 'cycle of change' te stimuleren is er nu een 'national improvement framework.' Dat is eigenlijk het 'transportsystem' van het operating system.

We hebben holistische doelen maar meten vaak kleine stukjes van deze doelen. Het zou mooi zijn als je het meten van de doelen structureel kunt combineren met het ontwikkelen van je curriculum. Er is eigenlijk niet veel uit het curriculum gegaan maar onderwerpen worden nu integraal benaderd. Daarnaast worden door zelfevaluatie bij het assessment gestimuleerd om te reflecteren op eigen organisatie, om zich heen te kijken en vooruit te kijken.

Er volgt een schets over een essentiële cirkel: trust, confidence, innovative, change. Daarnaast laat Graham ons zien dat je niet hoeft te kunnen zingen om muzikles te geven.

Over herijking curriculum:

- What is the destination
- Formuleer je ambitie precies
- Health and wellbeing Het is in het hart van ons leven
- asses what you value, not what you can
- ontwerp het proces goed want er komt toch nog van alles tussendoor
- Men is nog op zoek naar een goede manier van meten voor de competenties uit het curriculum
- In het verleden werd erg toetsgericht gewerkt en dat was onwenselijk
- Vooraf heel goed nadenken over wat je wilt dat anders wordt in het klaslokaal
- Wil je kennis of competenties aanleren?

Valkuilen:

- De 'experiences en outcomes' als voorbeeld werden leidend en dit was niet de bedoeling
- Deze outcomes ook niet gebruiken als assessment tools want dan wordt er weer toetsgericht gewerkt
- Vooraf meer tijd investeren in doelen en motivatie was verstandig geweest
- Er is te weinig tijd doorgebracht met leerkrachten en schoolleiders en dit maakt de implementatie lastiger

In de middag vindt een bezoek plaats bij **Drumchapel High School** in Glasgow. Na een show van dans en acrobatiek door leerlingen geven verschillende leerlingen aan wat school voor hun heeft betekend in de afgelopen jaren. Daarna volgt in verschillende groepen een rondleiding door de school waarbij we delen van de lessen Home Economics, bewegingsonderwijs en literatuur zien. Aansluitend is er een carrousel van leerlingen, leerkrachten en andere partners van school waarmee met 'speed-staten', ofwel korte statements van krijgen maar ook tijd hebben om vragen te stellen. Dit kan ook nog tijdens de lunch op school en dan sluit de rector af met wat het de school heeft gebracht om op een andere wijze te gaan werken; van leerkracht naar leerling centraal.

Na een korte evaluatie op de luchthaven van Glasgow blijkt het werkbezoek voor een ieder vruchtbaar te zijn geweest. Er volgt een verzoek om een vervolg waarbij iets meer deelnemers aanwezig kunnen zijn zodat een bredere groep mensen zicht krijgt op de kansen die een goed proces van herijking van het curriculum kunnen bieden. Er is behoefte aan verdere verdieping van de opgedane kennis en het lijkt logisch om misschien een tweetal sprekers (waaronder Graham Norris) naar Nederland te halen in bijvoorbeeld januari om hier een vervolg aan te geven.

Een paar opvallende punten die we allemaal meenemen zijn:

- Het 'curriculum for excellence' is meer een framework en een operating system dan een uitgeschreven inhoud.
- Schotland heeft een zeer holistische benadering van het kind en dat spreekt velen zeer aan.
- Er liggen kansen genoeg om meer te leren van het proces dat Schotland al heeft doorlopen.
- Schotland heeft duidelijk gekozen voor een verschuiving van kennis- naar competentiegericht onderwijs.
- Aanpassingen in het curriculum in NL waarschijnlijk minder urgent dan het geval was in Schotland dus startsituatie kan misschien smaller.

Andere vervolgcities kunnen zijn:

- De inhoud van dit curriculum vergelijken met de inhoud en uitgangspunten van de internationale scholen in Nederland.
- Goede voorbeelden van een holistische benadering van de leerlingen in Nederland zoeken.
- Goed voorbeeld van vmbo-school in Duitsland opzoeken en uitwerken.

Bijlage 1: Presentatie Nick Morgan

Bijlage 2: Presentatie Nanette Mutrie

Bijlage 3: Presentatie Tim Simons

Bijlage 4: Presentatie Laura Farquhar

Bijlage 5: Presentatie Bill Scot Watson

Bijlage 6: Presentatie Aileen Keel

Bijlage 7: Presentatie Suzanne Hargreaves

